также *Fronleichnam* «Праздник тела Христова», *Pfinztag* (*Ostoberdeutsch*). *Pfinztag* этимологически связан с лексемой *Pfaffe*, слово восходит к готскому *papa* «священнослужитель», а в греческом *páppas* «уважаемый отец».

Даже краткое изложение интерпретации внутренней формы номинации одного и того же фрагмента культуры дает основания для новых исследований, как универсальных компонентов, так и осознания индивидуальности языка и субкультуры. Сделаем некоторые **выводы**:

- при одном и том же лексическом содержании диалектизма по-разному оформляется морфологическая форма слова (простое слово/ сложное слово/ словосочетание с согласованным или несогласованным определением);
- немецкие диалекты более естественно интегрируют латинские или греческие заимствования, что неизбежно при сохранении римско-католической традиции и латинского алфавита;
- кумулятивная функция языка отчетливо проявляется при таком этнокультурном сопряжении слов и сущностей (как материальных, так и социальных, так и духовных);
- прагматическая функция языка представлена в возможности передать следующим поколениям опыт, ценностные ориентации и ожидать соответсвующего поведения людей в рамках этих традиций.

Литература

Жирмунский В. М. Проблема социальной дифференциации языка. //Язык и общество. – М.: Наука, 1968. – 256 с. *Кузько П.В.* Лингвокультурный аспект немецких диалектов // Наукові записки Луганського національного університету. Вип.7. Т. 1. Серія «Філологічні науки»: Зб. наук. праць [Пред'явлення світу в гуманітарних дискурсах XXI століття] / Луган. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – Луганськ: «Альма-матер», 2008. – С. 71-78. *Маковский М. М.* Английские социальные диалекты (онтология, структура, этимология). – М.: Высшая школа, 1982. – 135 с. *Радченко О.А.* Диалектная картина мира как идеоэтнический феномен / О.А. Радченко, Н.А. Закуткина. – Вопросы языкознания. – 2004. – №6. – С. 25-48.

ЛЕБЕДЄВА Н.М., ФРАНЦУЗОВА К.С.
(Херсонський держ. ун-т)

ВЗАЄМОДІЯ ЗАГАЛЬНОЛІТЕРАТУРНОЇ ЛЕКСИКИ І СОЦІОЛЕКТУ У СУЧАСНОМУ АНГЛОМОВНОМУ ДИСКУРСІ

Під дискурсом варто розуміти саме когнітивний процес, зв'язаний з реальним мовленнєвим виробництвом, створенням мовного твору; текст з кінцевим результатом процесу мовної діяльності, що виливається у визначену закінчену і зафіксовану форму [Кубрякова 1997, с. 19]. В останні десятиріччя науковці розглядають текст як дискурс, тому що саме поняття *дискурс* вбирає в себе екстралінгвістичні соціальні фактори, когнітивні складові, попередні і результативні комунікації.

Новий політичний дискурс на протязі останнього десятиріччя XX століття і початку XXI відзначається кардинальним оновленням змісту та форми комунікативної діяльності. Він відрізняється прагненням до індивідуального стилю, експресивністю, а також яскравістю, розкутістю, що не стає на межі із уседозволеністю й політичним хамством. Специфіку цього дискурсу в значній мірі визначають характерні для соціальної свідомості концептуальні вектори тривожності, підозрілості, невір'я й агресивності, відчуття "неправильності" існуючого положення

справ і відсутності надійних ідеологічних орієнтирів, “національної ідеї”, що поєднує суспільство.

Визначено, що політичний дискурс є з деяких соціолінгвістичних причин “постачальником” нової лексики в сучасній англійській мові. Лінгвісти виділяють в якості ключового питання неології узагальнення і систематизацію теоретичних здобутків, побудову міжпредметних зв'язків як з лінгвістичними (словотвір, етимологія, стилістика), так і з нелінгвістичними науками (соціологія, психолінгвістика та ін.) [Дубенец 2004, с. 153-154]. В області неології мається безліч невирішених як у теоретичному, так і в практичному плані проблем. Серед них актуальною є проблема маркірування неологізмів з точки зору соціальної диференціації мови. Ю. С. Степанов, аналізуючи політичний дискурс, роз’яснює його, як “особливе використання мови... для вираження особливої ментальності, у даному випадку також особливої ідеології” [Степанов 1995, с. 37]. Він вважає, що дискурс є якоюсь підмовою в мові, можливим альтернативним світом у світі мови. Він зв’язує дискурс з особливим світом, “за яким стоїть особлива граматика, особливий лексикон, особливі правила слововживання, особлива семантика, а також власний ідеальний адресат, що когнітивно породжує і когнітивно інтерпретує діяльність адресанта” [Степанов 1995, с. 37]. Дане положення, на думку П. Серіо, представляє основну рису дискурсу [Серио 1999, с. 26].

У зв’язку з вищезазначеним мета статті полягає у простеженні як одна і та ж сама лексика по-різному реалізується в однотипних ситуаціях представниками різних шарів носіїв мови в політичному дискурсі і наданні її функціонально-стилістичної характеристики. Поява у слові нового значення в прагматичному аспекті варіативності розглядається як результат варіювання в його вживанні у різних ситуаціях спілкування (у залежності від соціального, територіального, національного, вікового, професійного й інших статусів учасників комунікації).

Для досягнення встановленої мети представляється релевантним розглянути стратифікацію англійських неологізмів, враховуючи зміни в політичному житті суспільства. Мова йде про взаємодію між загальновживаною лексикою і соціолектом – лінгвістичним варіантом, обумовленим на основі соціальних параметрів, що корелює з визначеним соціальним класом чи професійною групою. В такому випадку відбувається міграція загальновживаних слів у нові професійні жаргони і у нові соціолекти.

У результаті вживання слова в нетиповій для нього ситуації носіями іншого соціолекту (мови визначеної соціопрофесійної групи), воно здобуває новий відтінок, що потім оформлюється в окреме значення слова. З іншого боку, будь-яка семантична новизна слова породжує прагматичну новизну. Уявімо зазначене на схемі 1.

Створення нових значень слів у політичному дискурсі здійснюється як відображення в мові потреб суспільства у вираженні нових понять, що постійно виникають в результаті розвитку суспільних відносин. В англійській мові прикладами неологізмів у політичному дискурсі можуть служити слова, що з'явилися порівняно недавно: *apostles of nuclear* – “політичні агітатори”; *old gang* – “консерватори”; *rooster* – “крикливий член парламенту”; *squash ballads* – “патріотичні вірші і пісні”; *the tiger* – “партійний лідер”; *Khaki election* – “вибори під час війни”; *a cabbage garden patriot* – “ура-патріот”; *Commander of the Swiss Flee* – “товстосум”; *break, drop out, dog* – “зрадник”; *forwards* – “радикали”; *left centre* – “обережні ліберали”. Або, наприклад, словникове значення слова *confrontation* – спочатку означало “очна ставка, звірення, зіставлення” [Longman 1995, p. 282]. З часом це слово стало вживатися в політичному дискурсі у складі словосполучення *confrontation of armed forces* і придбало значення “зіткнення (відкрите), протистояння, протиборство” [Мюллер 2000, с. 144]. Такі слова, як *deterrent, redundancy, landslide* та інші, також змінювали своє значення в

зв'язку з виникненням нової політичної ситуації [Longman 1995, p. 369, 1186, 789; Мюллер 2000, с. 191, 605, 408]. Так, наприклад, прикметник *green* розширив своє первісне словникове значення й у різних сполученнях у політичному тексті має значення: *a green revolution* – "зелена революція" (революція в сільському господарстві ряду країн, що розвиваються, зв'язана з веденням продуктів, отриманих з використанням генної інженерії); *the greens* – "долари"; *green power* – "влада грошей"; *the Green Party* – "партія зелених" (наприклад, у Німеччині), що виступає в захист навколишнього середовища; *to do smth. in a green way* – "робити що-небудь екологічно чистим шляхом" [Longman 1995, p. 624; Мюллер 2000, с. 316].

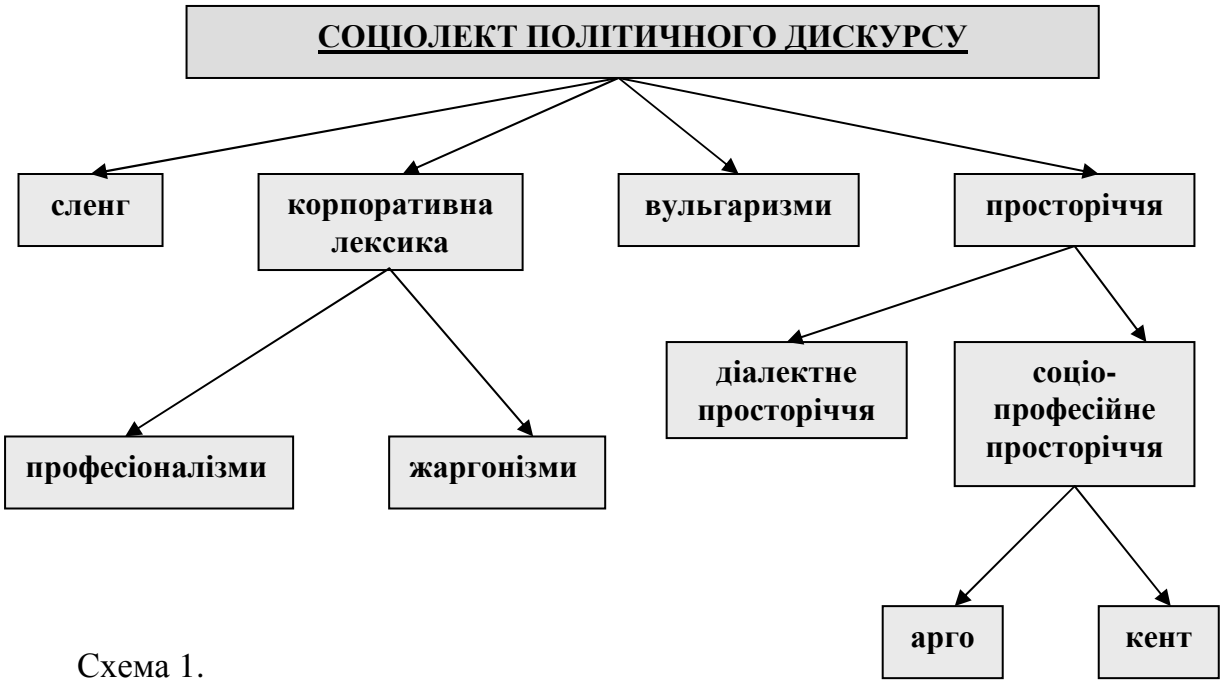

Схема 1.

З прикладів стає зрозумілим, що неологізми виникають на базі існуючої мовної традиції. Важливо, що зв'язок між соціолектом і літературною мовою носить не однобічний, а діалектний характер. Багато термінів соціолекту здійснюють зворотну міграцію у загальнолітературний жанр. Однак для англійської мови зворотне збагачення менш характерно. Відбувається "дифузія" субкультури, її мова може поширюватися на інші периферійні шари й у стандартну мову. Нові значення слів, які з'явилися у політичному дискурсі, розширюють їх прагматику, розсувають спектр ситуацій і контекстів їхнього вживання. Очевидно, що такі слова сприймаються як неологізми тільки доти, доки поняття, що виражаються ними, не стануть звичними для політичного дискурсу, після чого вони міцно входять у словниковий склад і вже не сприймаються як нові. Так, наприклад, у 70-х роках після політичного скандалу в готелі Watergate слово *Watergate* набуло значення політичного скандалу, корупції. За аналогією був створений ряд нових слів, таких як *Irangate, Westlandgate, shuttlegate, milliongate,* а також *Clintongate, Monicagate, zippergate; Russiangate* і навіть *Кучмагейт* [Дубенец 2004, с. 13-14]. Узагальнимо сказане на схемі:

Виникнення нового слова в політичному дискурсі диктується прагматичними потребами. Адресат вибирає з лексичного тезауруса те, що найкраще відбиває його почуття і думки. Так, наприклад, слово *aggressive* – "агресивний" має негативне словникове значення [Longman 1995, p. 26], а як політичний неологізм, навпаки, у сполученні з іменником *policy* (*aggressive policy* – "агресивна політика") означає "напориста, вольова, невідступна, енергійна, активна політика" [Мюллер 2000, с. 14] або *mafia* – "мафія" у теперішній час здобуває значення кожного закритого суспільства [Мюллер 2000, с. 437]; слово *sophisticated* за словником – "навчений

досвідом" [Longman 1995, p. 1372], а в політичному дискурсі – "прогресивний" [Мюллер 2000, с. 688]. З розвитком соціальної діяльності з'явилися наступні неологізми: *Euromarket, Eurodollar, Europarliament, Europol* [Дубенец 2004, с. 12] та ін. Отже, якщо в лексиконі відправника такого слова не існує, то він видозмінює стару і створює нову лексичну одиницю. Нечіткість у стилістичній характеристиці неологізмів порушує питання про необхідність створення їхньої функціонально-стилістичної класифікації.

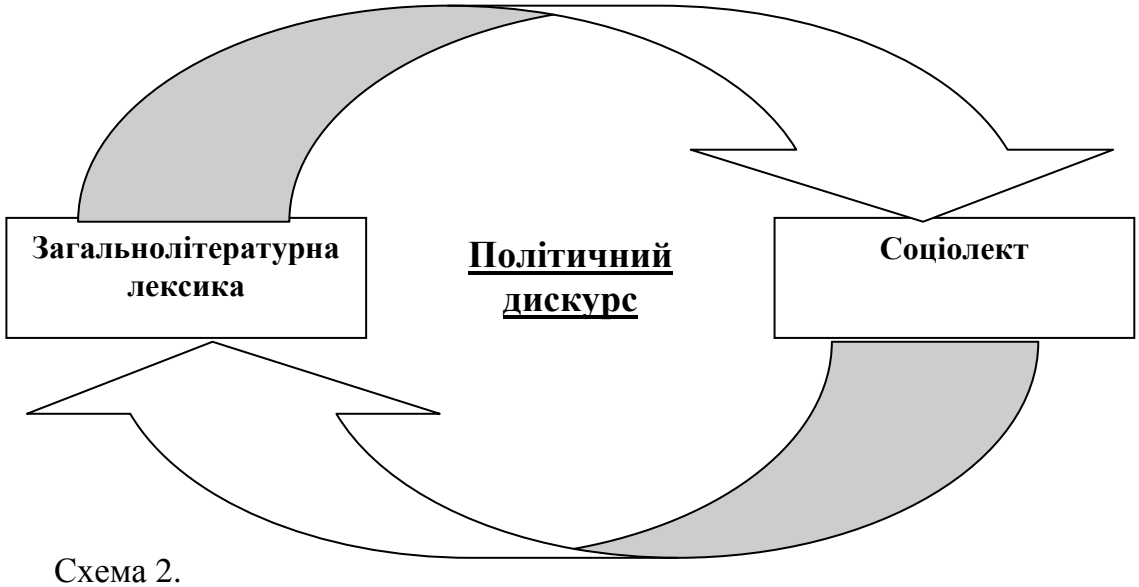

Схема 2.

Це пояснюється тим, що англійська мова, як і інші мови, знаходиться в стані зміни – динаміки. Лексика як самий рухливий шар мови, найбільш чутливо реагує на всі зміни в соціальній, культурній і іншій сферах суспільства. Властивості слова як лексичної одиниці перехрещуються в ньому з властивостями інших елементів мови. Ця взаємодія лежить в основі функціонування мовної системи в цілому. У цьому зв'язку необхідно простежити як створюється нове слово. У структурі акта номінації в якості відправного пункту бере участь визначений індивідуум (originator), що прагне до індивідуалізації й оригінальності. Потім слово проходить кілька стадій соціалізації (прийняття в суспільстві) і лексикалізації (закріплення в мовній системі). Слово сприймається посередниками (purveyors), що поширюють його в суспільстві і фіксується у друкованих виданнях. Черговий етап соціологізації – прийняття слова носіями мови. Нові значення можуть розриватися у слові, внаслідок чого вживання в незвичайній для нього функції – у новому функціональному стилі, у новій соціальній ситуації. Слово здобуває новий відтінок значення, що потім оформлюється у новий лексико-семантичний варіант цього слова. Відбуваються зміни в семантичній структурі як всієї лексеми, так і в окремому лексико-семантичному варіанті.

Іншими словами, лексичні одинці виявляють прагматичну мобільність, мігруючи з загальновживаної лексики у визначену соціопрофесійну групу і навпаки з одного соціолекту в інший. Семантичні неологізми можуть виникнути в результаті прагматичної варіативності лексики. Новими словами лінгвісти вважають мовні одиниці, що з'являються в мові пізніше якогось тимчасового рубежу, пропонованого за вихідний. Таким чином, термін *дискурс* має лінгвосоціальний характер та виступає предметом дослідження лінгвокультурології, соціолінгвістики, політичної лінгвістики.

Література

Дубенец Э.М. Современный английский язык. Лексикология. – М./СПб.: ГЛОССА/КАРО, 2004. – С. 12-14, С. 153-156. *Кубрякова Е.С., Александрова О.В.* Виды пространств текста и дискурса // Категоризация мира: пространство и время. Материалы научной конференции. – М., 1997. – С. 15-23. *Мюллер В.К.* Новый англо-русский словарь. – 7-е изд., стереотип. – М.: Рус. яз., 2000. – 880 с. *Серио П.* Русский язык и политический дискурс: Анализ номинаций // Квадратура смысла: Французская школа анализа дискурса. – М., 1999. – С. 26. *Степанов Ю.С.* Альтернативный мир. Дискурс. Факт и принцип причинности // Язык и наука конца XX века. – М.: Рос. гуман. ун-т, 1995. – С. 35-47. *Longman* Dictionary of Contemporary English. Third edition. – Longman, 1995. – 1668 p.

МАТЕРИНСЬКА О.В.
(*Донецький нац. ун-т*)

ВІДОБРАЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНОЇ СПЕЦИФІКИ У СЕМАНТИЦІ ЛЕКСИЧНИХ ОДИНИЦЬ

1. Дослідження семантики лексичних одиниць у зіставно-типологічному ракурсі є неможливим без врахування особливостей мовної картини світу, яка сформувалася у мовах, що вивчаються. Мовна або "наївна" картина світу, з одного боку, є відбиттям реально існуючої дійсності мовними засобами та вираженням національно-культурної специфіки певної мовної спільноти, з іншого боку, вона є відображенням повсякденних, побутових уявлень людини про світ, вона зорієнтована на традиційне мислення, природне знання [Урысон 2003, с. 3] та протиставляється науковій картині світу як еталону науково доведеного та правильного знання про світ. Двопланове сприйняття дійсності, розрізнення наукової, фактичної та "наївної" картини світу є спільним для різних мовних спільнот [див. Урысон 1995, 1998].

1.1. Відмінності у сформованій мовній картині світу відбиваються на семантиці лексичних одиниць, що проявляється у різній концептуалізації носіями конкретних мов певних фрагментів об'єктивної дійсності, побудові її лінгвоспецифічних моделей та обумовлює у мовному плані різну логіко-семантичну сегментацію навіть базових для людини понять. Особливо яскравою моделлю, яка може продемонструвати різницю у формуванні мовної картини світу в носіїв різних мов є меронімічна лексика.

Меронімія є одним з типів таксономічних відношень у лексичній системі мови, тобто відношень ієрархічного включення, родово-видових відношень, які забезпечують взаємозв'язок між її окремими елементами та підсистемами. Відношення *меронімії* трактується як взаємовідношеннями між цілим та його частинами [Leisi 1961, с. 35; Blank 2001, с. 31]. Кожний меронім (частина, наприклад, *око*) має свій холонім (ціле, наприклад, холонімом лексеми *око* виступає лексема *обличчя*) [Murphy 2003, с. 231].

1.2. Дослідження меронімії є актуальним з точки зору системного дослідження лексичної системи мови, оскільки відношення між частиною та цілим, з одного боку, визначається загальними логічними принципами організації знання людини про навколишній світ, з іншого боку, може слугувати моделлю лінгвістичної концепції організації понятійної системи у свідомості людини. Меронімія як система ще не була предметом системного вивчення у лінгвістиці, хоча різні тематичні групи слів у складі меронімічної лексики були предметом окремих лінгвістичних розвідок. Про необхідність докладного вивчення меронімії говорять у своїх працях Е. Ляйзі та Р. Чаффін [Chaffin 1992, с. 262; Leisi 1961, с. 35].

2. Метою дослідження, представленого у цій статті, є вивчення розбіжностей у сприйнятті та концептуалізації дійсності носіями різних мов, обумовлених